

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
VINEX-locaties Noordrand 2 en 3
(stadsregio Rotterdam)

8 november 1995

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
VINEX-locaties Noordrand 2 en 3 (stadsgewest Rotterdam) /
[Commissie voor de milieu-effectrapportage]. - Utrecht :
Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-943-2
Trefw.: milieu-effectrapportage; woningbouwlocaties / Rotterdam;
ruimtelijke ordening ; Rotterdam.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de regioraad van Stadsregio Rotterdam
Postbus 21051
3001 AB ROTTERDAM

uw kenmerk
SR/95.1609/EH

uw brief
d.d. 31 augustus 1995

ons kenmerk
U741-95/vE/mh/725-32

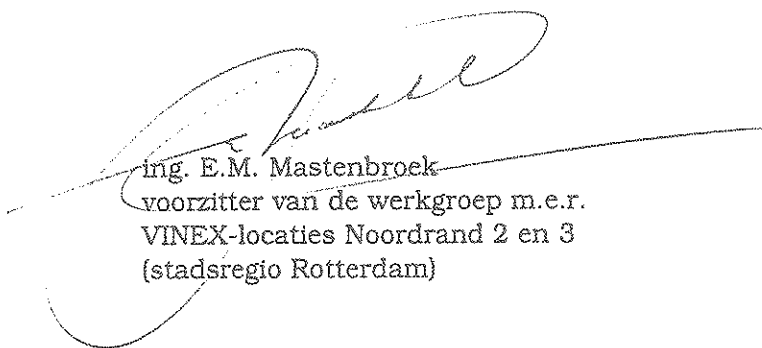
onderwerp
Advies voor richtlijnen MER VINEX-
locaties Noordrand 2 en 3 (stadsregio
Rotterdam)

doorkiesnr.
(030) 234 7625

Utrecht,
8 november 1995

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de VINEX-locaties Noordrand 2 en 3 in de stadsregio Rotterdam. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie heeft bij haar advisering goed gebruik kunnen maken van het gedegen voorwerk dat reeds is verricht ("Kadernota Vinex lokaties", Structuurvisie 2B3, uitgebreide startnotitie). Zij hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ing. E.M. Mastenbroek
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
VINEX-locaties Noordrand 2 en 3
(stadsregio Rotterdam)

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
VINEX-locaties Noordrand 2 en 3 (stadsregio Rotterdam)

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over de inrichting van de VINEX-locaties Noordrand 2 en 3 in de stadsregio Rotterdam,

uitgebracht aan de regioraad van de Stadsregio Rotterdam door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

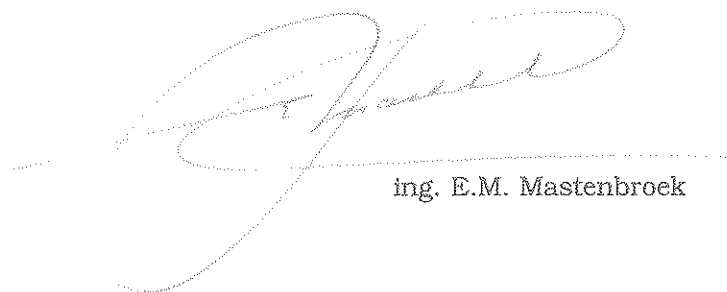
de werkgroep m.e.r. VINEX-locaties Noordrand 2 en 3 (stadsregio Rotterdam),

de secretaris

drs. M. van Eck

de voorzitter

ing. E.M. Mastenbroek

Utrecht, 8 november 1995

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten uit het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleem, doelstellingen en besluitvorming	4
2.1 Probleem	4
2.2 Doelstellingen	4
2.3 Besluitvorming	5
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Alternatieven en varianten	7
3.3 Varianten in verband met bovenlokale activiteiten	9
3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	11
3.5 Structuurplanalternatief	11
3.6 Nulalternatief	11
4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen	12
4.1 Algemeen	12
4.2 Bodem en water	13
4.3 Natuur	14
4.4 Landschap en cultuurhistorie	14
4.5 Mobiliteitsaspecten	15
4.6 Geluid	15
4.7 Duurzaamheidsaspecten	16
4.8 Overige aspecten	16
5. Vergelijking van alternatieven	17
6. Leemten in kennis	18
7. Evaluatieprogramma	18
8. Vorm en presentatie	19
9. Samenvatting van het MER	19

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 augustus 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 172 van 6 september 1995
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
5. Populatiehinderindex

HOOFDPUNTEN UIT HET ADVIES

Probleemstelling

Het voornemen uit deze milieu-effectrapportage betreft het ontwikkelen van circa 12.000 woningen en 80 tot 100 ha bedrijventerrein in het gebied Noordrand 2 en 3 in de stadsregio Rotterdam. Het op te stellen milieu-effectrapport (MER) dient primair te zijn gericht op het zoeken naar goede inrichtingsmogelijkheden voor het plangebied en het aangeven van de milieugevolgen van het voornemen. Een complicerende factor is dat in en om het plangebied de komende jaren een groot aantal andere activiteiten wordt ontwikkeld die in meer of mindere mate los staan van het nieuwe woon- en werkgebied, maar de inrichtingsmogelijkheden ervan wel beïnvloeden. Op dit moment is nog geen zicht op de uitkomsten van de besluitvorming over deze (bovenlokale) activiteiten.

Alternatieven en varianten

Uitgaande van deze problematiek heeft de Commissie – met de nu aanwezige informatie – in haar advies een voorzet gedaan voor een indeling en inperking van mogelijke alternatieven en varianten. Mogelijk dient dit voorstel ten tijde van het vast-/opstellen van het MER te worden geactualiseerd. Het MER moet een goede motivering van de definitieve keuze hierover bevatten.

De Commissie adviseert voor de bovenlokale activiteiten een indeling te maken: Bij 'gerelateerde' activiteiten staat de besluitvorming inhoudelijk in verband met de besluitvorming over Noordrand 2 en 3 in die zin dat projecten als de ZoRo-lijn en de aanleg van de A470 voor een belangrijk deel mede bedoeld zijn voor een goede ontsluiting van het gebied. Alternatieve oplossingen voor deze activiteiten dienen in dit MER als varianten te worden beschouwd. Voor de ZoRo-lijn kan gebruik worden gemaakt van de gegevens uit het MER hierover. Bij de zogenaamde 'autonome' activiteiten staat de besluitvorming procedureel én inhoudelijk los van de besluitvorming over het voornemen. Om na te gaan hoe gevoelig de plannen zijn voor de invloeden van de HSL, de aanleg van de RW13/16 en de opties voor Zestienhoven kunnen scenario's of een 'meest waarschijnlijke ontwikkeling' worden gehanteerd.

Ook los daarvan moeten in het MER varianten voor de inrichting van het gebied in beschouwing worden genomen, die tot verschillen in milieugevolgen leiden. De beschouwde varianten dienen op systematische wijze te worden gecombineerd tot: een meest milieuvriendelijk alternatief en een alternatief (structuurplanalternatief) dat de voorkeur heeft van de initiatiefnemer.

Dit leidt tot het volgende overzicht van alternatieven en varianten:

alternatief	inrichtingsvarianten	ZoRo-varianten	N470 varianten
structuurplan-alternatief	voorkeurs-inrichtingsvarianten	Swemcoperlaantracé Landscheidingstracé Hofpleintracé geen ZoRo-lijn	voorkeustracé G3 in verschillende uitvoeringsvarianten
meest milieuvriendelijk alternatief	eventuele varianten met een hoger milieu-ambitie-niveau	meest milieuvriendelijke ZoRo-variant	voorkeustracé G3 (in meest milieuvr. uitvoeringsvariant) Hofpleinlijntracé (eventueel, zie p.10)

Milieugevolgen

De milieugevolgen van de alternatieven dienen te worden vergeleken met de *bestaande situatie van het milieu* om een inzicht te krijgen in de invloed op het milieu bij de uitvoering van het voornemen. Door de onzekerheden in het plangebied is het moeilijk een zinvolle en eenduidig gedefinieerde autonome ontwikkeling vast te stellen. Om die reden wordt voorgesteld in dit MER, in afwijking van hetgeen gebruikelijk is, van de bestaande situatie als referentie uit te gaan. Ten behoeve van de besluitvorming over het structuurplan dient het accent te liggen op het *onderling vergelijken* van de alternatieven en varianten en het aangeven in welke mate de eerder opgestelde (milieu)doelstellingen worden gehaald.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de milieu-aspecten, die de Commissie het meest belangrijk acht, en van wijze waarop de gevraagde informatie moet worden uitgewerkt.

milieu-aspect	uitwerking van de belangrijkste te verstrekken informatie
bodem en water	<ul style="list-style-type: none">• beschrijving van het geohydrologische systeem (geïllustreerd met kaarten en profielen)• beschrijving van gevolgen grootschalige ingrepen, attentie voor aanwezige potenties voor natuurontwikkeling, kwel, brak water, waterkwaliteitsverbetering
natuur	<ul style="list-style-type: none">• beschrijving en aanduiding op kaart van huidige en toekomstige natuur(lijke)gebieden en ecologische relaties• beschrijving invloed op natuurgebieden in de omgeving
landschap, cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none">• beschrijving belangrijke voorkomens, mogelijkheden voor inpassing• beoordeling toekomstige visueel ruimtelijke kwaliteit gebied
mobilitéitsaspecten	<ul style="list-style-type: none">• ontstane verhouding autoverkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer (modal split), verkeersintensiteiten• hoeveelheid en aard nieuwe infrastructuur
geluid	<ul style="list-style-type: none">• aantallen gehinderden• beschrijving op kaart van huidige en toekomstige geluidgevoelige gebieden en relevante geluidcontouren
duurzaamheidsaspecten	<ul style="list-style-type: none">• kwalitatieve toetsing aan duurzaamheidsdoelstellingen op het gebied van energievoorziening, waterbeheer en grondstoffenverbruik
overige aspecten	(zie hoofdstuk 4)

(De vetgedrukte milieu-aspecten betreffen onderwerpen, waarin naar het oordeel van de Commissie bij de milieu-effectrapportage voor dit plangebied de belangrijkste ontwerp-opgave ligt.)

I. INLEIDING

De Stadsregio Rotterdam heeft het voornemen circa 12.000 woningen en 80 tot 100 ha bedrijventerrein te ontwikkelen in het gebied Noordrand 2 en 3 gelegen op het grondgebied van de gemeenten Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs. Ten behoeve van de besluitvorming over het op te stellen structuurplan wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd.

Per brief van 31 augustus 1995 (zie bijlage 1) is de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld te adviseren over de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het op te stellen milieu-effectrapport (MER).

Op 7 september 1995 heeft de Stadsregio de "Startnotitie m.e.r. Noordrand 2 en 3" en de "Kadernota m.e.r. VINEXlocaties Rotterdam" ter inzage gelegd (zie bijlage 2 voor de tekst van de openbare bekendmaking). Met deze publikatie is de m.e.r.-procedure formeel van start gegaan.

Het advies voor richtlijnen is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling ervan, alsmede de belangrijkste projectgegevens, zijn opgenomen in bijlage 3.

Het doel van het advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het MER aan te geven. Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via de Stadsregio ontvangen adviezen en opmerkingen (zie bijlage 4 voor een lijst van de reacties).

De hoofdstukindeling van het advies sluit aan bij de inhoudseisen voor een MER zoals opgenomen in de Wet milieubeheer artikel 7.10.

De startnotitie, de Kadernota en de in begin 1995 vastgestelde structuurvisie voor het gebied Noordrand 2 en 3 (Structuurvisie 2B3) bevatten reeds een deel van de gegevens, die normaal gesproken in een MER worden beschreven. De Commissie heeft haar adviesrichtlijnen toegespitst op de benodigde aanvullende informatie.

De toelichtende of verbindende teksten in dit advies met bijvoorbeeld verwijzingen naar de Kadernota of de Structuurvisie onderscheiden zich van de werkelijke (advies)richtlijnen door een cursieve letter.

2. PROBLEEM, DOELSTELLINGEN EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd".

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven".

2.1 Probleem

De voorgeschiedenis van het voornemen, de onderbouwing van het programma en de locatiekeuze zijn reeds voldoende in de Kadernota en de Structuurschets aan de orde geweest. In het MER kunnen de hoofdpunten hiervan kort worden samengevat.

De probleemstelling van dit MER dient primair te zijn gericht op het zoeken naar goede inrichtingsmogelijkheden voor het plangebied Noordrand 2 en 3 en het aangeven van de milieugevolgen ervan.

In de onderhavige situatie is ook een belangrijk onderdeel van de probleemstelling dat besluiten moeten worden genomen over de inrichting van het plangebied Noordrand 2 en 3 in een situatie van onzekerheid over belangrijke ontwikkelingen in en rondom dit gebied. Het MER dient de benodigde informatie te bevatten om hiermee op een goede manier om te gaan.

Specifieke aanbevelingen hierover zullen in deze adviesrichtlijnen in de paragrafen 2.2, 2.3, 3.3 en 4.1 aan de orde komen.

2.2 Doelstellingen

De te hanteren (aan vigerend beleid ontleende) doelstellingen en de daarbij behorende toetsingscriteria voor het beoordelen en vergelijken van de alternatieven zijn reeds uitgebreid behandeld in de Kadernota en de Structuurvisie.

In het MER dienen deze criteria te worden gebruikt en zonodig verder uitgewerkt voor het beoordelen en vergelijken van de alternatieven, of dient gemotiveerd voor andere criteria te worden gekozen. Waar nodig dient een onderlinge weging te worden gekozen.

De Commissie acht bij dit project de volgende aspecten het meest van belang:
Flexibiliteit

Elk planalternatief dient te worden getoetst aan het flexibiliteitsgehalte om de gevolgen van bovenlokale besluiten zo op te vangen dat een acceptabele situatie in het plangebied (voor het milieu) ontstaat. Daarnaast moet voldoende ruimte zijn om eventuele aanscherpingen van milieubeleid (b.v. duurzame energievoorziening) op te vangen.

Mobiliteitsbeheersing

Een belangrijk positief milieuperspectief van de locatie Noordrand 2 en 3 ligt in de mogelijkheden voor een goede openbaar vervoerontsluiting bij aanleg van de ZoRo-lijn. De alternatieven dienen expliciet te worden vergeleken wat betreft hun bijdrage in het streven tot beperking van de automobilititeit.

Ruimtelijke kwaliteit

Een goed aanknopingspunt voor de toekomstige ruimtelijke kwaliteit van het gebied, waaronder de aan te leggen groenstructuur, ligt in de opbouw van de bodem en het daarmee samenhangende hydrologische regime. In het MER dient per alternatief te worden nagegaan in welke mate de benutting van deze gegevens een uitgangspunt heeft kunnen vormen.

Duurzaamheid

In diverse regionale en gemeentelijke beleidsstukken wordt het streven om duurzaam te bouwen benadrukt. Voor onderhavig plangebied dient vooral te worden nagegaan in welke mate de alternatieven voldoen aan een hoog ambitieniveau (gesloten ketens) wat betreft energie, grondstoffen en waterhuishouding. Verder komt duurzaamheid tot uitdrukking in het creëren van een aantrekkelijk woon- en leefmilieu.

2.3 Besluitvorming

De startnotitie bevat in hoofdstuk 7 een compleet overzicht van genomen besluiten die indirect of direct geldingskracht hebben voor het plangebied en van invloed kunnen zijn op de besluitvorming over de voorgenomen activiteit. De Commissie adviseert deze besluiten in het MER alleen te behandelen voor zover dat inderdaad voor de besluitvorming over het structuurplan relevant is. Vooralsnog lijken de volgende onderwerpen het meest van belang:

Het MER dient een overzicht te bevatten met de meest actuele stand van zaken over projecten, die op het bouwprogramma, de begrenzing en de inrichtingsmogelijkheden van de locatie Noordrand 2 en 3 van invloed zijn, zoals:

- afspraken in het kader van VINEX-convenanten en actualisering VINEX
- aanleg van de N470 Zuid, de RW A13/16 of het verbreden van de A20, Randstadrail en ZoRo-lijn
- de HSL en de luchthaven Zestienhoven
- landinrichtingsprojecten (Oude Leede, B-driehoek) en projecten ter realisering van regionale groenstructuren (zoals de "Blauwgroene Slinger").

In dit overzicht moet aan de orde komen: het tijdpad voor de besluitvorming en een indicatie van de consequenties van het besluit voor Noordrand 2 en 3.

Het MER dient daarnaast een schema te bevatten van de besluitvormingsprocedure voor het (structuur)plan, waarvoor het MER wordt opgesteld. Hierin dienen de tijdplanning, de inspraakmomenten en de betrokken actoren te worden aangegeven.

Tot slot dient te worden vermeld voor welke andere besluiten (bijvoorbeeld over het wijzigen van bestemmingsplannen of de aanleg van de ZoRo-lijn e.d.) de informatie uit het MER en/of het daarop gebaseerde besluit consequenties heeft in die zin dat ze bijvoorbeeld moeten worden aangepast.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

3.1 Inleiding

De voorgenomen activiteit bestaat uit het realiseren van circa 12.000 woningen en 80 tot 100 ha bedrijventerrein en de bijbehorende voorzieningen op een in de startnotitie aangegeven plangebied gelegen in de gemeenten Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs. Begin 1995 is door de betrokken bevoegde instanties reeds een 'Structuurvisie 2B3' voor dit gebied Noordrand 2 en 3 vastgesteld. Deze wordt beschouwd als de basis voor verdere planontwikkeling. In de Structuurvisie is onder meer het 'StructuurVisie-Alternatief' (SVA) beschreven. Ten opzichte daarvan geldt inmiddels een verhoogde woningbouwtaakstelling (van 8.000 naar maximaal 12.000 woningen). De startnotitie geeft vast een voorlopige visie op de invulling van het SVA met deze verhoogde taakstelling (SVA+) en een voorzet voor het meest milieuvriendelijke alternatief. Deze zijn echter nog zeer globaal van karakter. Aan de hand van (al in gang gezette) studies over de aspecten water en energie (zie Kadernota, bijlage 5 en 6) en het overige onderzoek, dat in het kader van deze m.e.r. wordt uitgevoerd, zal uiteindelijk een definitief structuurplanalternatief worden ontwikkeld. Daarnaast is het verplicht een zogenaamd meest milieuvriendelijk planalternatief te ontwikkelen en beschrijven. Genoemde alternatieven komen doorgaans in de loop van het m.e.r.-proces tot stand door het systematisch¹ analyseren, vergelijken en groeperen van diverse mogelijke varianten voor de inrichting van het gebied. Daarnaast geven de bovenlokale ontwikkelingen aanleiding tot het behandelen van enkele varianten.

In de volgende paragrafen worden de richtlijnen voor de alternatieven en varianten uitgewerkt.

1 De gevolgde systematiek bij het ontwikkelen van de startnotitie-alternatieven wordt daar naar het oordeel van de Commissie onvoldoende duidelijk toegelicht.

3.2 Alternatieven en varianten

Bij de beschrijving van planalternatieven moet duidelijk zijn wat ze inhouden en op welke punten ze onderling verschillen. Tevens moet worden aangegeven welke mitigerende (en eventueel compenserende²) maatregelen ter bescherming van het milieu worden voorgesteld. Het verdient aanbeveling de beschrijvingen te illustreren met goed kaartmateriaal.

De volgende aandachtspunten dienen bij de beschrijving van de planalternatieven te worden behandeld, omdat wordt verwacht dat daaraan gevolgen voor het milieu verbonden zijn. Het merendeel van deze punten biedt tevens een aanknopingspunt voor het beschouwen van varianten.

Bestaande gebiedskenmerken

- omgaan met aanwezige belemmeringen (leidingstraten, geluid-, hinder- en risicozones, bodemverontreinigingsgebieden, bedrijvigheid, waaronder glastuinbouw)
- inpassing van waardevolle landschappelijke, archeologische, ecologische en cultuurhistorische elementen en potenties (deze zijn afleesbaar uit een analyse van de bodemopbouw, het watersysteem en een analyse van het historisch grondgebruik, zie ook § 4.2 van dit advies).

Structuur en inpassing in de omgeving

- stedenbouwkundige structuur, aansluiting op en inpassing van bestaande en toekomstige bebouwingsstructuren
- systeem van openbaar vervoer, aansluiting op het regionale openbaar vervoersysteem
- (hoofd)ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer, aansluiting op de omringende wegenstructuur
- langzaamverkeersroutes als kortste verbinding naar voorzieningen en aansluiting op reeds bestaande of toekomstige routes
- structuur van groen en water, aansluiting op en wisselwerking met de bovenlokale ecologische structuur (Blauwgroene Slinger, Oude Leede, Akkerdijkse plassen, Intermediaire Zone, Rottewig).

Grondgebruik en zonering

- locatie van de woongebieden binnen het plangebied en de dichtheden per deelgebied
- locatie van openbaar vervoerhaltes
- situering van verkeersluwe wijken
- locatie van bedrijventerreinen (B, C en hindercategorie) binnen het plangebied, inclusief de daarbijbehorende ontsluitingseisen en hinderzones
- ruimtereserveringen en hinderzones van bovenlokale activiteiten (zie 3.3)
- vormen van dubbel grondgebruik (zoals b.v. bij de HSL en ZoRo-lijn)
- hoogteligging van de infrastructuur
- locatie van sportvelden (in verband met de grote ruimteclaim).

2 Artikel 7.10, lid 4 van de Wm: "Het bevoegd gezag kan bepalen dat, indien niet alle nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden beperkt, bij de (...) te beschrijven alternatieven tevens de mogelijkheden worden beschreven om door het treffen van voorzieningen of maatregelen elders de resterende nadelige gevolgen te compenseren."

- locatie van grotere groene en blauwe elementen (waaronder een eventuele zandwinplas), indicatie van totale toekomstige verharde oppervlak
- eventuele ruimte voor zelfreinigende watersystemen
- totale ruimtebeslag en uiteindelijke begrenzing van het te ontwikkelen gebied.

Tijdperspectief

- faseringsmogelijkheden (in relatie tot het tempo van verplaatsing van kassen, het saneren van bodemverontreinigingssituaties en het streven naar een goed voorzieningsniveau en een goede ontsluiting in ieder van de tussenfasen)
- visie op eventuele verdere groei.

Duurzaamheidsaspecten

Energie:

- omvang van de energievraag (normaal tot zuinig) en de daarbij behorende opties voor energievoorziening (restwarmte, geothermische energie, gas/-electra/warmte), vanwege de volgende mogelijke invloed op de structuur en verkaveling van het plan:
 - gebruik van restwarmte vraagt om een korte afstand bron-vraag, een efficiënt leidingverloop en weinig kruisingen met oppervlaktewater
 - zonne-energie bepaalt de oriëntatie en hoofdrichting van de verkaveling
 - geothermische energie vereist locaties voor warmte-opslag of windturbines
- opties voor een eventuele toekomstige meer duurzame energievoorziening^{3]} en de benodigde ruimtereserveringen daarvoor.

Grondstoffen:

- indicatie benodigde hoeveelheid grond voor bouwrijp maken
- indicatie van plaatselijke mogelijkheden voor ontgravingen (grondbalans)
- mogelijkheden voor hergebruik van ontgraven te reinigen grond.

Afvalwater:

- systeem van waterhuishouding, riolering, benutting en berging van hemelwater
- hoeveelheid af te voeren afvalwater naar zuiveringsinstallatie, locatie van nieuw te realiseren zuiveringscapaciteit
- plaats van lozing van afvalwater na zuivering^{4]}.

Uitvoeringsaspecten

Voor de uitvoeringsaspecten en het beheer in de gebruiksfase (aanleg, materiaalgebruik, watergebruik, groenbeheer en waterhuishouding) kan het MER aanbevelingen geven, zeker wanneer deze van belang zijn om de doelstellingen te bereiken die in het ontwerp vervat zijn.

3 De gekozen stedenbouwkundige structuur ligt er voor ten minste honderd jaar, terwijl een bepaalde wijze van energievoorziening een veel kortere levensduur heeft. Aanscherping van de eisen aan de energievoorziening kan in de toekomst worden verwacht. Hiervoor dient het plan de flexibiliteit/ruimte te bieden.

4 Zie reactie van Rijkswaterstaat en Hoogheemraadschap van Delfland voor gedetailleerde opmerkingen, bijlage 4 nrs. 1 en 3.

